

Гістологічне дослідження показало, що слизова оболонка клиноподібної пазухи складається із псевдобагатошарового в'язкого циліндричного епітелію та сполучнотканинної власної пластинки, яка прилягає до окістя. Серед епітеліоцитів, розміщених на базальній мембрані, зустрічаються в'язкі, мікрів'язкі, короткі й довгі вставні та келихоподібні клітини. Власна пластинка слизової оболонки складається із пухкої волокнистої сполучної тканини та значної кількості еластичних волокон. У ній залягають кінцеві відділи слизових залоз, протоки яких відкриваються на поверхні епітелію. Слизова оболонка містить значну кількість судин, які розміщуються у поверхневих відділах власної пластинки під епітеліальним шаром.

Таким чином, проведене дослідження показало, що решітчасті лабіринти свині мають видові особливості будови, які необхідно враховувати при проведенні навчальних операцій та науково-дослідної роботи.

ВПЛИВ ГОСТРОГО СТРЕСУ НА СТРУКТУРУ ПЕЧІНКИ ЩУРА

INFLUENCE OF ACUTE STRESS ON THE STRUCTURE OF RATS LIVER

Butyrina I.D., Nerianov N.O., Avteniuk L.A., Assoc. Prof. Koptev M.M., Assoc. Prof. Vinnik N.I.

ВДНЗУ „Українська медична стоматологічна академія”

Кафедра клінічної анатомії і оперативної хірургії

Кафедра патологічної анатомії з секційним курсом

Стресові реакції дозволяють організму пристосовуватися до різних факторів середовища за допомогою універсального комплексу нейрогуморальних реакцій. Надмірний стрес знижує адаптивність організму і може стати основою для виникнення і розвитку різноманітної патології. Проблема стресу, не зважаючи на досить тривале вивчення, і нині продовжує залишатися актуальною темою для наукових досліджень.

Метою роботи було вивчення впливу гострого іммобілізаційного стресу на структуру печінки білих щурів.

Із урахуванням норм біоетики, експериментальне дослідження було виконано на 20 білих щурах-самцях, маса яких складала 240-260 грам, вік – 8-10 місяців. Експериментальну (I) групу склали 10 щурів, які зазнали впливу експериментального гострого іммобілізаційного стресу. Контрольна (II) група налічувала 10 аналогічних інтактних щурів, яких утримували у стандартних умовах віварію академії і не були залученими до проведення жодних експериментів чи дослідів.

Модель гострого іммобілізаційного стресу в експерименті відтворювали шляхом фіксації щурів на спині протягом 6 годин. Іммобілізація проводилася з 9 до 15 години натщесерце. Виведення тварин з експерименту проводилося шляхом декапітації під внутрішньоочеревинним тіопентал-натрієвим наркозом.

Після розкриття черевної порожнини та її макроскопічного огляду, проводився збір матеріалу для гістологічного дослідження. Шматочки печінки щурів фіксували у 10% нейтральному розчині формаліну, а після проведення через спирти зростаючої концентрації, їх поміщали в парафін за звичайною методикою. Мікропрепарати забарвлювали гематоксиліном та еозином.

Проведене мікроскопічне дослідження показало, що гострий іммобілізаційний стрес викликає суттєві морфологічні зміни у печінці щурів I групи. Гістологічні зміни, насамперед, проявлялися набуханням гепатоцитів зі згладженням міжклітинних меж. Повнокров'я синусоїдних капілярів та виразний периваскулярний набряк спостерігалися у всіх щурів, які зазнали стресового впливу. Перисинусоїдні простори були розширеними. У більшості синусоїдних капілярів спостерігалися явища застою крові та сладжування. Відзначалася інфільтрація сегментоядерними нейтрофілами, макрофагами і лімфоцитами периваскулярно та у паренхімі печінкових часточок.

Таким чином, проведене дослідження свідчить, що гострий іммобілізаційний стрес викликає суттєві структурні зміни у печінці щурів, що на нашу думку може стати тлом для виникнення та розвитку численної патології.

МІКРОСКОПІЧНА БУДОВА ПЕЧІНКИ ЗАРОДКА ЛЮДИНИ

MICROSCOPIC STRUCTURE OF THE LIVER OF HUMAN EMBRYO

Dryha A. O., Assoc. Prof. Stepanchuk A. P., M.D.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Кафедра анатомії людини

Актуальність. Великий інтерес представляє печінка зародка людини, як джерело кровотворних стовбурових клітин крові. Низька імуногенність стовбурових клітин печінки зародка робить їх використання для потреб трансплантації ще більш привабливими.

Наукова новизна роботи. Печінка зародка людини з 8 по 21 тиждень внутрішньоутробного розвитку може розглядатися як перспективне джерело гемопоетичних стовбурових клітин в цілях трансплантації. Печінка стає центральним органом кровотворення у зародка людини на 5-6 тижні. У печінці 8 тижневих зародків людини кількість еритроїдних елементів переважає кількість гранулоцитарних 5:1, а у 24 тижневих зародків 2:1. Первинні еритроїдні клітини у зародка 6-7 тижнів складають 25 %, а у 22-26 тижневих 1,5 %. Лімфоїдні елементи відсутні в печінці на 6-7 тижнях, а з'являються в печінці зародка на 13-22 тижнях і становлять 10% від усіх клітин.

Методи та матеріал дослідження. Матеріалом дослідження слугувала печінка (11 препаратів) зародка людини з 8 по 26 тиждень. Використані наступні методи: морфометричний, препарування, гістологічний.

Результати дослідження. Печінка стає центральним органом кровотворення у зародка людини на 5-6 тижні, коли в неї з жовткового мішка мігрують кровотворні стовбурові клітини. На гістологічних препаратах печінки зародка людини з 8 по 26 тиждень мікроскопічна будова представлена гепатоцитами, центральною веною часточки та кровотворними острівцями. Кровотворні острівці відрізнялися за складом і кількістю клітин крові: у 8 тижневих зародків кількість еритроїдних елементів переважає кількість гранулоцитарних 5:1, а у 24 тижневих зародків 2:1. Первинні еритроїдні клітини (проеритробласти, базофільні і оксифільні еритробласти, поліхромні еритробласти, мегалоцити) у зародка 6-7 тижнів складають 25 %, а у 22-26 тижнях 1,5 %. Лімфоїдні елементи відсутні в печінці на 6-7 тижнях, а з'являються